

Aan de leden van de Vaste commissie voor
Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN Haag

Via : cie.vws@tweedekamer.nl

Datum	Bijlage(n)
02 juni 2020	--
Contactpersoon	Doorkiesnummer
Rina Beers	06 138 464 84
Onderwerp	Ons kenmerk
Algemeen overleg maatschappelijke opvang en ggz op 8 juni 2020	VA20-030

Geachte leden van de vaste Kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

Op 8 juni 2020 spreekt u met staatssecretaris Blokhuis over de aanpak van dakloosheid en de GGZ. Een groot aantal onderwerpen staat op de agenda die meer met elkaar te maken hebben dan op het eerste gezicht lijkt. Het is maar net hoe je kijkt. Bij Valente kijken we vanuit het perspectief dat het over meer gaat dan alleen gezondheid. Het gaat over meedoen in de maatschappij, zingeving, welbevinden, woon- en leefomstandigheden, bestaanszekerheid, sociale contacten en werk. Een inclusieve samenleving staan we voor, waarbij iedereen op een gelijkwaardige manier als burger deelneemt aan de maatschappij. Burgerschap geeft toegang tot sociale grondrechten, zoals zorg, inkomen, onderdak en onderwijs en is daarmee van belang voor de dagelijkse kwaliteit van leven van mensen.

Plan van aanpak dakloosheid

We zijn blij om te zien dat voor de aanpak van dakloosheid stappen gezet worden om tot concrete verbeteringen te komen. We zien dat zowel het ministerie van VWS, als het ministerie van BzK/Wonen daarin investeren, dat is positief.

We missen wel nog de concrete investeringen in bestaanszekerheid door het ministerie van SZW, die bijdragen aan het voorkomen van dakloosheid.

De Tweede Kamer heeft eind 2019 sterk aangedrongen op een meetbare en concrete aanpak om het aantal dakloze mensen terug te dringen. Alle partijen en ook het kabinet hebben hun verontwaardiging uitgesproken over toename van het aantal dakloze mensen tot 40.000. Vanuit het perspectief dat bestaanszekerheid een grondrecht is, is dakloosheid onacceptabel. Het hebben van een huis, een veilige plek en een minimaal inkomen met passende begeleiding moet in de basis op orde zijn. Inmiddels hebben 21 regio's onder coördinatie van de centrumgemeenten een plan gemaakt. De overige 22 regio's volgen hopelijk nog. Het kabinet heeft €200 miljoen voor

woonbegeleiding en €50 miljoen voor snel te bouwen woningen beschikbaar gesteld voor 2020 en 2021.

Hiermee kan op korte termijn in de nood worden voorzien en tegelijkertijd gewerkt worden aan duurzame oplossingen in de vorm van woningen.

Wel vinden we, in lijn met het advies “Herstel begint bij een huis” van de Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving, dat een structureel vervolg op deze incidentele middelen nodig is.

Dakloosheid voorkomen is iets dat elke dag, jaar in, jaar uit moet gebeuren. Gemeenten moeten in de gelegenheid gesteld worden om met voldoende middelen deze structurele taak uit te voeren. In de Brede Maatschappelijke Heroverwegingen¹ is voorzien in een doorlopende lijn tot en met 2024 om investeringen mogelijk te maken. Dat zou een stap in de goede richting zijn om structureel te werken aan het voorkomen en uitbannen van dakloosheid. We hopen dat een komend kabinet dit beleid bestendigt.

Het kabinet kondigt in het Plan van Aanpak een bestuurlijke regiegroep aan waarin de ministeries van VWS, BZK en SZW deelnemen.

We vinden het belangrijk dat ook het ministerie van JenV hieraan gaat deelnemen, gezien het aantal mensen dat na detentie dakloos raakt en de samenhang met forensische zorg (forensisch beschermd wonen en - begeleiding).

Preventie van dakloosheid bij jongeren

Veel jongeren die jeugdzorg, jeugd-ggz of jeugd-detentie verlaten raken dakloos. Vaak komen zij uit een problematisch gezin en kunnen zij geen beroep doen op een ouder. Doordat de ouder niet voldoet aan de onderhoudsplicht en geen onderdak biedt, of doordat er geen ouder is, raken de jongeren dakloos. Als deze jongeren, na vier weken wettelijk verplichte wachttijd, in aanmerking komen voor bijstand, geldt de jeugdnorm van €255 bijstand per maand. Deze norm biedt geen bestaanszekerheid, je kunt er geen kamer van huren en niet de kosten van het levensonderhoud van betalen. Het is mogelijk voor gemeenten om bijzondere bijstand aan deze jongeren toe te kennen. Het budget voor bijzondere bijstand staat echter zo onder druk bij gemeenten, dat zij daarvoor niet de ruimte hebben.

Waarom krijgen gemeenten de kosten voor daklozenuitkeringen wél gecompenseerd van het Rijk in het verdeelmodel voor de bijstand en niet de kosten van inkomensvoorzieningen voor dakloze jongeren van 18-20 jaar? Wilt u staatssecretaris van Ark vragen om de gemeenten op dezelfde wijze te compenseren voor inkomensvoorzieningen aan dakloze jongeren als dat gebeurt met de daklozenuitkeringen voor dakloze mensen vanaf 21 jaar?

Beschermd wonen

Ruim 30.000 mensen met ernstige psychische aandoeningen maken gebruik van beschermd wonen. Een veelvoud daarvan woont zelfstandig met begeleiding. In 2021 zullen ruim 10.000 cliënten van beschermd wonen recht krijgen op verblijf en zorg vanuit de Wlz. Het beschermd wonen in de Wmo krimpt daarmee aanzienlijk. Het wordt een schaarsere Wmo voorziening die om robuuste schaalgroottes in de uitvoering vraagt. Onze verwachting is dat de doordecentralisatie van beschermd wonen zal leiden tot belemmeringen in de toegang tot zorg en wonen voor ggz patiënten. In 2019 wees het Centraal Planbureau² hier al op. Ook zal de continuïteit van zorg

¹ BMH6 Rapport ‘Naar een inclusieve samenleving - In ons land, niemand aan de kant’, 20 april 2020

² <https://www.cpb.nl/decentrale-bekostiging-beschermd-wonen>

verslechteren voor mensen die een ggz- of forensische kliniek, een jeugdinstantie of detentie verlaten.

Kleine gemeenten zullen zich geconfronteerd zien met complexe casuïstiek waarvoor niet elke gemeente de kennis en de juiste hulp voor in huis kan hebben. De doordecentralisatie gaat leiden tot een enorme verzwaring van de administratieve lasten en uitvoeringskosten voor gemeenten en zorgaanbieders.

Uit de ervaringen van onze leden maken wij op dat in een aantal regio's gemeenten en BW-aanbieders werken aan een samenhangend, effectief en vernieuwend palet van wonen, participatie en zorg. Waarbij regiogemeenten en centrumgemeenten afspraken maken met corporaties over woningen, met aanbieders over begeleiding en met zorgverzekeraars over ambulante behandeling. We zien dat regiogemeenten en centrumgemeenten samenwerking en solidariteit inzetten als ingrediënten voor vernieuwing van BW. Wij vinden dat een hele hoopvolle beweging die de visie van de Commissie Dannenberg concreet van handen en voeten voorziet. Zonder dat gemeenten tijd hoeven te besteden aan verdere vergroting van de bureaucratie en administratieve lasten. Dit past bij de inhoudelijke positie van BW in het sociaal domein en in de rol van bruggebouwer tussen ggz en maatschappij. We staan achter de inhoudelijke beweging van Dannenberg en het omvormen van de meer klassieke BW en MO naar eigentijdse en innovatieve vormen van beschermd (thuis) wonen en opvang die aansluiten bij de leefwereld van de cliënt. De huidige praktijk laat zien dat dat mogelijk is zonder een complexe extra decentralisatie.

Wij vragen heel nadrukkelijk de doordecentralisatie van beschermd wonen niet door te voeren tot aan de voorwaarden voor sociale inclusie uit het advies van de Commissie Dannenberg is voldaan en dan alleen gezamenlijk met maatschappelijke opvang.

Woonplaatsbeginsel

De invoering van een woonplaatsbeginsel moet het mogelijk maken dat gemeenten onderling kosten gaan verrekenen. Uit de praktijk van de jeugdzorg en een recent onderzoek van bureau AEF blijkt dat het werken met een woonplaatsbeginsel leidt tot een enorme verzwaring van de administratieve lasten en uitvoeringskosten. Deze kosten moeten uit schaarse zorgmiddelen worden opgebracht.

Wij vragen ons af of het invoeren van een nieuwe verplichte bestuurlijke samenwerking, inclusief verplichte financiële afspraken tussen centrum- en regiogemeenten, effectiever en kosten-efficiënter is dan de huidige bestuurlijke samenwerking onder coördinatie van de centrumgemeenten.

Schaalgrootte

Gemeenten erkennen dat schaalgrootte nodig is om de continuïteit van beschermd wonen te borgen. Gezien de overgangen tussen domeinen waar cliënten mee te maken hebben (Zorgverzekeringswet, Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet forensische zorg, Wet langdurige zorg, Participatiewet, Basisregistratie Personen) is die borging van continuïteit een complexe opgave. Inmiddels werkt de VNG, net als bij de jeugdzorg, aan een Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) voor beschermd wonen die gemeenten regionaal verplicht tot financiële afspraken voor inkoop en verantwoording. In de discussie over de NvO voor jeugdhulp spreken de aanbieders al van 'vrijblijvende en boterzachte'³ afspraken. De kans is aanwezig dat de minister van VWS zal

³ <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/nieuws/afspraken-jeugdzorg-zijn-te-vrijblijvend.13293535.lynkx>

besluiten tot wettelijke borging van regionale (financiële) samenwerking voor de jeugdhulp. Gezien de onduidelijkheid over de effectiviteit van een NvO voor beschermd wonen en de praktijkervaring met het woonplaatsbeginsel Jeugd vinden we dat meer zicht moet ontstaan op de gevolgen voor cliënten en aanbieders.

Wilt u de staatssecretaris vragen om een uitvoeringstoets waarin de gevolgen voor cliënten en aanbieders in kaart worden gebracht van het invoeren van het woonplaatsbeginsel en de Norm van Opdrachtgeverschap voor beschermd wonen? Kan hij daarin aspecten zoals toegang tot zorg, continuïteit van zorg, administratieve lasten en borging van kwaliteit meenemen?

Verdeelmodel

De verdeling van het WMO budget beschermd wonen vindt nu plaats op historische basis. Een meer objectief verdeelmodel kan helpen om historische onvolkomenheden te corrigeren en tegemoet te komen aan een onevenredige lastenverdeling tussen regio's. Voor de maatschappelijke opvang en vrouwenopvang zijn al objectieve modellen ontwikkeld en ingevoerd. Dezelfde exercitie kan in 2022 uitgevoerd worden voor het beschermd wonen, met gebruikmaking van data over zorggebruik qua beschermd wonen in de WMO, de Wet langdurige zorg en de Wet op de forensische zorg die dan beschikbaar zijn. Nu zijn onvoldoende data beschikbaar voor een objectief verdeelmodel voor beschermd wonen.

Het is van belang dat eerst objectieve data verzameld worden, alvorens een verdeelmodel in te voeren.

De besluitvorming over doordecentralisatie BW kan in samenhang met het besluit over maatschappelijke opvang in 2026 worden gezien. Wilt u de staatssecretaris vragen dit in gang te zetten in overleg met het ministerie van Binnenlandse Zaken?

Hoogachtend,

Esmé Wiegman-van Meppelen Scheppink

Directeur Valente